

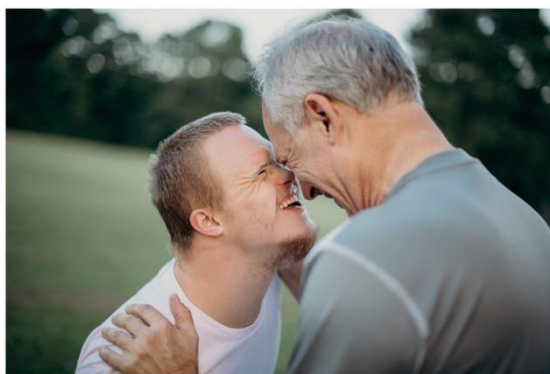
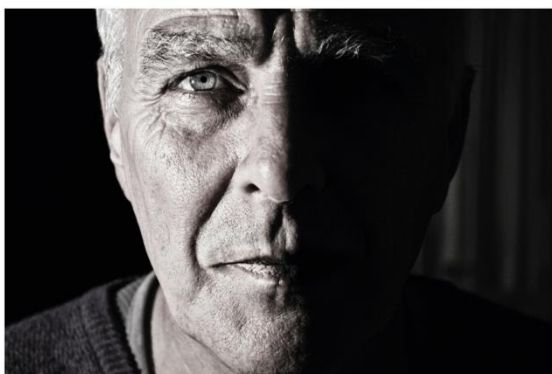
ombudsman

už 20 let pomáháme bez rozdílu

Č. j.: KVOP-2678/2020/S

Deset let ombudsmana jako národního orgánu pro rovné zacházení

Příloha pravidelné čtvrtletní zprávy pro Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky shrnuje deset let působení ombudsmana na úseku rovného zacházení a ochrany před diskriminací. Cílem tohoto textu je připomenout poslankyním a poslancům nejdůležitější poznatky, které vzešly z činnosti ochránce stran dodržování rovnosti a lidské důstojnosti v letech 2009–2019.

Působnost ombudsmana a jeho jednotlivá oprávnění na úseku rovného zacházení a ochrany před diskriminací

Veřejnému ochránci práv byla s účinností od 1. prosince 2009 svěřena působnost ve věcech práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací.¹ Stalo se tak v souvislosti s přijetím antidiskriminačního zákona.² Právo Evropské unie totiž požaduje po členských státech zřízení tzv. orgánu pro rovné zacházení (angl. equality body). Podobné orgány fungují nejen ve všech zemích EU, ale i v dalších státech.

Ochránce více než deset let přispívá k prosazování práva na rovné zacházení se všemi osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víru nebo světový názor. Za tím účelem poskytuje metodickou pomoc obětem diskriminace při podávání návrhů na zahájení řízení z důvodu diskriminace, provádí výzkum, zveřejňuje zprávy a vydává doporučení k otázkám souvisejícím s diskriminací a zajišťuje výměnu dostupných informací s příslušnými evropskými subjekty.³

Od 1. ledna 2018 ochránce vykonává působnost ve věcech práva na volný pohyb občanů Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru a jejich rodinných příslušníků.⁴ Za tímto účelem poskytuje metodickou pomoc občanům Evropské unie při podávání návrhů na zahájení řízení z důvodu diskriminace, provádí průzkumy a analýzy výkonu práva volného pohybu občanů Evropské unie, zveřejňuje zprávy a vydává doporučení k otázkám souvisejícím s naplňováním práv občanů Evropské unie, zveřejňuje aktuální informace o právech občanů Evropské unie v češtině a alespoň jednom dalším úředním jazyce Evropské unie, zajišťuje výměnu dostupných informací s příslušnými národními, zahraničními a mezinárodními subjekty.⁵

O svých poznatcích v oblasti ochrany před diskriminací ochránce soustavně informuje prostřednictvím čtvrtletních a výročních zpráv, které předkládá Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky,⁶ tiskových zpráv a konferencí, internetových stránek,⁷ sociálních sítí, vzdělávacích a osvětových akcí a Evidence stanovisek ochránce⁸. Počínaje rokem 2015 vydává ochránce každý rok samostatnou výroční zprávu o ochraně před diskriminací.⁹

1 Ustanovení § 1 odst. 5 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

2 Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů.

3 Ustanovení § 21b zákona o veřejném ochránci práv.

4 V návaznosti na transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/54/EU ze dne 16. 4. 2014 o opatřeních usnadňujících výkon práv udělených pracovníkům v souvislosti s jejich volným pohybem.

5 Ustanovení § 21d odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv.

6 Zprávy jsou dostupné z: <https://www.ochrance.cz/zpravy-o-cinnosti/zpravy-pro-poslaneckou-snemovnu/>.

7 <https://www.ochrance.cz/>

8 Evidence stanovisek ochránce (ESO) je dostupná z: <https://eso.ochrance.cz/Vyhledavani/Search>.

9 Zprávy jsou dostupné z: <https://www.ochrance.cz/diskriminace/vyrocní-zpravy/>.

Mezinárodní standardy pro orgány pro rovné zacházení

Evropská komise proti rasismu a intoleranci (ECRI), která je monitorujícím orgánem Rady Evropy, zveřejnila v roce 2018 své revidované všeobecné politické doporučení, které se týká orgánů pro rovné zacházení.¹⁰ Naplnění doporučení bude ECRI zkoumat ve všech státech Rady Evropy v rámci svého šestého monitorovacího cyklu.¹¹

V roce 2018 Evropská komise vydala členským státům Evropské unie doporučení, které se týká norem pro orgány pro rovné zacházení.¹² Splnění tohoto doporučení bude Evropská komise zkoumat v rámci pravidelného přezkumu implementace dvou antidiskriminačních směrnic v průběhu roku 2020.¹³

Pro obě doporučení je společné, že vyzývají státy k tomu, aby zajistily orgánům pro rovné zacházení dostatečná oprávnění, finanční a lidské zdroje pro účinné zajištění rovného zacházení ve společnosti.

K účinným oprávněním těchto orgánů přitom patří i možnost zastupovat oběti diskriminace před soudem, možnost podávat veřejné žaloby či odborná vyjádření k soudu (amicus curiae) či oprávnění mediovat diskriminační spory. Ani jedním ze zmíněných oprávnění český veřejný ochránce práv v současnosti nedisponuje.

Začátkem roku 2020 proto doporučím vládě České republiky, aby Úřad vlády České republiky ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti vypracoval právní analýzu účinnosti oprávnění veřejného ochránce práv jako orgánu pro rovné zacházení (se zaměřením na doporučení mezinárodních organizací z roku 2018) včetně možného legislativního řešení nevyhovujícího stavu. Pokud vláda mému doporučení vyhoví, budu ráda, když bude právní analýza vypracována do 31. srpna 2020.

10 ECRI General Policy Recommendation N°2 revised on Equality Bodies to combat racism and intolerance at national level (přijato 13. 10. 1997, revidováno 7. 12. 2017, publikováno 27. února 2018). Dostupné v anglickém jazyce z: <https://rm.coe.int/ecri-general-policy-/16808b5a23> (cit. 2. 1. 2020). Neoficiální český překlad doporučení (bez důvodové zprávy) je dostupný z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/Knihovna/Standardy_ECRI.pdf (cit. 2. 1. 2020).

11 ECRI provedla návštěvu v České republice na sklonku listopadu 2019. Zprávu pro Českou republiku (včetně doporučení) lze očekávat v průběhu roku 2020. Více informací v tiskové zprávě ECRI ze dne 5. 12. 2019. Dostupná z: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/-/council-of-europe-anti-racism-commission-prepares-report-on-the-czech-republ-1> (cit. 2. 1. 2020).

12 DOPORUČENÍ KOMISE (EU) 2018/951 ze dne 22. 6. 2018, o normách pro orgány pro rovné zacházení. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0951&from=IT> (cit. 2. 1. 2020).

13 Směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. 6. 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ; Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. 11. 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání.

ombudsman

už 20 let pomáháme bez rozdílu

Pomoc obětem diskriminace, výzkumy a doporučení v číslech

3 616

podnětů s námitkou diskriminace
ve veřejném i soukromém sektoru
obdržel ochránce v letech 2009–2019.

Ochránce zjistil

135
x

přímou diskriminaci

89
x

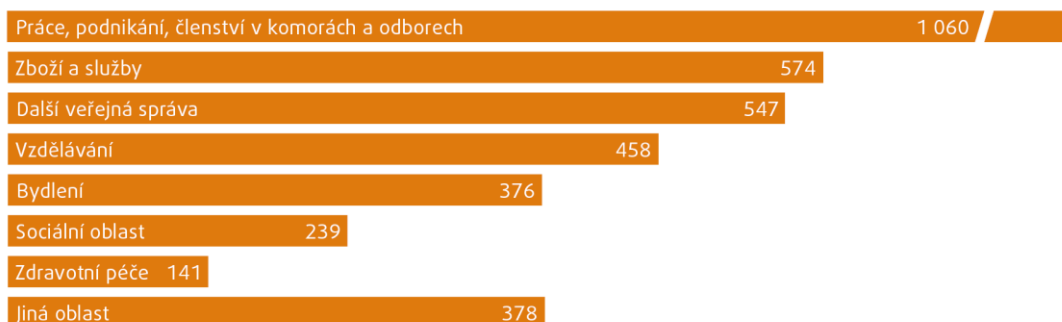
nepřímou diskriminaci

36
x

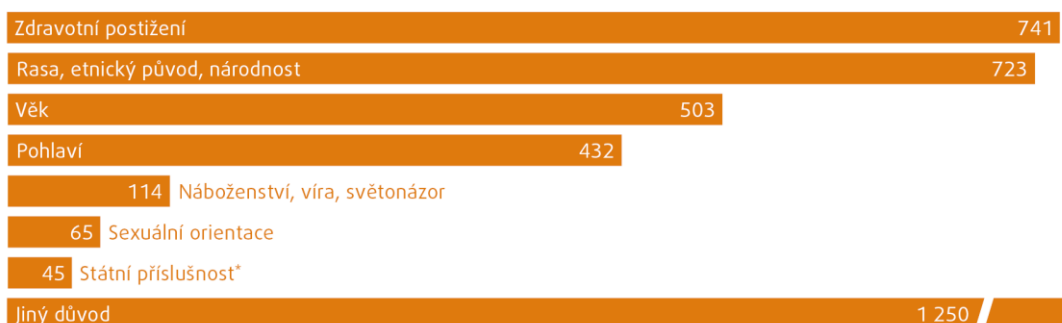
jinou formu diskriminace
(nejčastěji obtěžování)

Ve zbývajících případech k diskriminaci nedošlo nebo se ji nepodařilo prokázat, případně se ochránce nezabýval prověřováním diskriminace a namísto toho stěžovateli poradil, na koho se dále obrátit.

Počty podnětů podle oblasti, v nichž je zakázána diskriminace

Počty podnětů podle namítaného diskriminačního důvodu

19

Počet případů, kdy ochránce pomohl zprostředkovat nemajetné oběti diskriminace bezplatné právní zastoupení díky spolupráci s Pro bono aliancí.

ombudsman

už 20 let pomáháme bez rozdílu

Ochránce v oblasti rovného zacházení a ochrany před diskriminací vydal

* Kategorie samostatně sledována od roku 2017

** Kategorie samostatně sledována od roku 2014

Nízký počet stížností na diskriminaci neznamená neexistenci diskriminace ve společnosti

V roce 2015 ochránce přinesl zásadní poznatky o tom, proč lidé neoznamují diskriminaci státním orgánům anebo proč nepodávají antidiskriminační žaloby k soudu. Nízký počet stížností na diskriminaci (angl. underreporting) totiž mnohdy sváděl k interpretaci, že v Česku k diskriminaci nedochází.

Výzkum ochránce přitom odhalil spíše opačné skutečnosti. Přestože diskriminaci pociťuje až 11 % dotázaných obyvatel České republiky starších 18 let, považují za obtížné domoci se svých práv. Hlavní bariérou je nedůvěra, že by příslušné instituce mohly případ vyřešit. Odrazuje je také nedostatek důkazů a informací. Lidé žijící v Česku se shodují, že nejrozšířenější je diskriminace z důvodu etnického původu. Nejčastěji ale zástupkyně či zástupci majority zažívají diskriminaci z důvodu vysokého věku či pohlaví v oblasti práce. Lidem ze zranitelných skupin (osobám vyššího věku či se zdravotním postižením) brání ve výkonu práva i stud, nedůvěra ve vlastní schopnosti či strach z odvety.

Ochránce ve zprávě shrnul výsledky soudních řízení a kontrolní činnosti vybraných státních úřadů za prvních pět let účinnosti antidiskriminačního zákona (2009–2014). Výsledky byly velmi skličující. Pouze jedné osobě přiznal soud náhradu nemajetkové újmy v penězích. Naprostá většina žalobkyň a žalobců u soudu nevyhrála. Proto ochránce formuloval patnáct klíčových doporučení (legislativní a nelegislativní povahy) ke zlepšení situace.

Výzkumná zpráva [Diskriminace v ČR: oběť diskriminace a její překážky v přístupu ke spravedlnosti](#)

[Shrnutí](#) výzkumné zprávy

Zastupování oběti diskriminace vyžaduje vysokou odbornost a trpělivost

Ochránce nemůže zastupovat oběti diskriminace před soudem. Role advokátů je proto nezastupitelná a nanejvýš potřebná. Advokáti a advokátky spolupracující s [Pro bono aliancí](#) od roku 2012 převzali zastoupení celkem [19 diskriminačních případů](#) bez nároku na odměnu, za což jim patří velký dík. Vždy šlo o pomoc obětem diskriminace, které by si nemohly zaplatit odborné právní zastoupení.

V doporučení z roku 2019 ochránce shrnul dosavadní spolupráci ochránce s advokáty a advokátkami a představil výsledky kvalitativního výzkumu provedeného s vybranými advokáty a advokátkami zběhlými v zastupování obětí diskriminace. Doporučení obsahuje i seznam užitečných zdrojů z oblasti antidiskriminačního práva.

Doporučení [Zastupování oběti diskriminace](#)

Nejdůležitější případy ochránce před českými soudy

Pokud ochránce dospěje k názoru, že v konkrétním případě došlo k diskriminaci, jeho závěr ve většině případů potvrdí soud (byť s určitým časovým odstupem). Toto pravidlo lze dovodit hned z několika nejznámějších případů:

Odmítnutí romských dětí při zápisu do první třídy ([zpráva](#) ochránce sp. zn. 5202/2014/VOP ze dne 16. 4. 2015, [rozsudek](#) Okresního soudu v Ostravě sp. zn. 26 C 42/2016 ze dne 1. 3. 2017)

Šikana starší zaměstnankyně na vysoké škole ([zpráva](#) ochránce sp. zn. 134/2013/DIS ze dne 14. 12. 2015, [rozsudek](#) Okresního soudu v Ostravě sp. zn. 85 C 20/2016 ze dne 8. 3. 2018)

Nížší odstupné pro zaměstnankyni v důchodovém věku ([zpráva](#) ochránce sp. zn. 7077/2015/VOP ze dne 9. 5. 2016, [rozsudek](#) Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 5763/2015 ze dne 18. 1. 2017)

Odmítnutí nevidomého žadatele o obecní byt ([rozsudek](#) Krajského soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 8 Co 960/2017-263 ze dne 22. 6. 2017)

Nemožnost nosit muslimský šátek v teoretickém vyučování ([zpráva](#) ochránce sp. zn. 173/2013/DIS ze dne 2. 7. 2014, [rozsudek](#) Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 348/2019 ze dne 27. 11. 2019)

Diskriminace romské zájemkyně při hledání bydlení u realitní makléřky ([zpráva](#) ochránce sp. zn. 112/2012/DIS ze dne 10. 9. 2014, [rozsudek](#) Okresního soudu v Litoměřicích sp. zn. 14 C 46/2013 ze dne 14. 8. 2015)

Neplatnost odvolání vedoucí zaměstnankyně před nástupem na mateřskou dovolenou ([zpráva](#) ochránce sp. zn. 1594/2014/VOP ze dne 25. 8. 2014, [rozsudek](#) Obvodního soudu pro Prahu 1 sp. zn. 23 C 146/2014 ze dne 15. 3. 2019)

Neplatnost výpovědi vyšší soudní úřednice v důchodovém věku ([zpráva](#) ochránce sp. zn. 8024/2014/VOP ze dne 26. 1. 2016, [usnesení](#) Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 2662/2019 ze dne 22. 10. 2019)

Aktivní legitimace rodičů k podání antidiskriminační žaloby za zesnulou dceru ([zpráva](#) ochránce sp. zn. 61/2015/DIS ze dne 6. 11. 2015, [rozsudek](#) Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2260/2017 ze dne 13. 12. 2017)

Nemožnost osoby žijící v registrovaném partnerství osvojit dítě ([zpráva](#) ochránce sp. zn. 2977/2014/VOP ze dne 1. 7. 2014, [nález](#) Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 7/15 ze dne 14. 6. 2016)

Tím že ochránce ve všech uvedených případech poskytl metodickou pomoc obětem diskriminace (analyzoval jejich situaci z pohledu platného práva a evropské judikatury a posléze doporučil podání žaloby), výrazně přispěl nejen k prosazení zákazu diskriminace v praxi, ale také k rozvinutí nepočetné české antidiskriminační judikatury.

Základní poznatky ochránce ve vybraných oblastech života

Diskriminace v oblasti práce

Ochránce zjistil, že lidé čelí neférovému přístupu již při hledání zaměstnání. [Výzkumem](#) z roku 2011 doložil, že znění některých pracovních inzerátů zakládá diskriminaci z důvodu věku či pohlaví. Při poskytování metodické pomoci shledal, že lidé (nejčastěji ženy) čelí při pohovorech zakázaným otázkám na rodinný stav či počet dětí. S ohledem na množství dotazů z veřejnosti [doporučil](#) zaměstnavatelům, jak správně postupovat při vyžadování výpisu z rejstříku trestů. Podle zjištění (nejen) ochránce čeští zaměstnavatelé nenabízejí dostatek opatření, aby lidé mohli sladit práci s péčí. Stát jako zaměstnavatel má v poskytování flexibilních forem práce také rezervy, jak ukázal [výzkum](#) z roku 2017 na českých ministerstvech. Ochránce proto [doporučil](#) služebním úřadům několik opatření, aby se situace zlepšila.

V průběhu trvání pracovněprávního vztahu lidé čelí nerovnému odměňování, a to nejen z důvodu pohlaví, ale také z důvodu věku či zdravotního postižení. Ochránce také posuzoval diskriminační ustanovení různých [kolektivních smluv](#) – ty často vylučují starší pracovníky z různých benefitů. Zaměstnavatelé také nejsou připraveni provádět přiměřené úpravy vůči osobám se zdravotním postižením. Za závažný jev, proti kterému je možné postupovat nejlépe formou prevence, ochránce považuje různé formy agrese na pracovišti – šikany, mobbingu, obtěžování a sexuálního obtěžování. Věnoval se proto [osvětě](#) i v této specifické oblasti.

Pokud jde o ukončení pracovněprávního vztahu, řešil ochránce řadu případů (zejména v době ekonomické krize), kdy lidé namítali diskriminační jednání (nejčastěji z důvodu věku). Některé z nich skončily mimosoudním vyrovnaním, některé musely řešit soudy.

Velký úkol stojí podle ochránce zejména před orgány inspekce práce. Ty mohou diskriminaci nejen odhalovat efektivnějšími postupy než ochránce (zaměstnavatelé mají povinnost s orgány inspekce práce spolupracovat), ale mohou jim také ukládat pokuty za přestupek. Ochránce proto doporučil orgánům inspekce práce [standardizované postupy](#) při kontrole rovného zacházení na pracovišti.

Diskriminace při poskytování zboží a služeb

Za deset let se ochránce věnoval celé škále veřejných služeb (poštovních, dopravních, finančních, sociálních). Opakovaně se objevovaly zejména stížnosti na nedostupnost železniční či autobusové přepravy pro lidi používající vozík, na nepřístupnost prostor lidem, kteří používají [psa se speciálním výcvikem](#), či na neudělení [vyhrazeného parkovacího místa](#). Všechny uvedené podněty ochránce využil pro tvorbu obecných doporučení či ve svých [výzkumných aktivitách](#) (monitorování práv lidí s postižením). Ochránce také opakovaně řešil stížnosti rodičů na školní stravování. Mateřské a základní školy totiž nezohledňovaly specifické potřeby dětí a žáků (např. celiakii), přestože jim to ukládá právní úprava. Mediální pozornosti se těšily případy věkové diskriminace starších osob ve finančním sektoru či cenové rozlišování (například z důvodu věku či pohlaví). I tato témata uchopil ochránce šířeji. Provedl [výzkum](#) a vydal konkrétní [doporučení](#). Za velmi specifické případy, které

ochránce řešil v oblasti služeb, lze považovat [sexismus v reklamě](#) či [nepřístupnost televizního zpravodajství pro lidi se zrakovým postižením](#).

Diskriminace v bydlení

Velká část podnětů na diskriminaci v této oblasti je důsledkem chybějícího zákona o sociálním bydlení. Obce, které mají zákonnou povinnost pečovat o potřeby svých občanů, nemají dostatečný bytový fond pro pokrytí potřeb lidí ze zranitelných skupin (starších osob, rodin s dětmi, lidí s postižením, osob v sociálním vyloučení). Proto často stanovují podmínky, jimiž se snaží rozlišovat mezi žadateli o obecní byt. Jak ukázaly mnohé případy řešené ochráncem, obce si často nejsou vědomy, že používají diskriminační kritéria.

Ochránce již v roce 2010 vydal [doporučení](#) pro obce, jak férově vybírat vhodného nájemce či nájemkyni. Toto doporučení aplikuje při komunikaci s obcemi dodnes. Vyzval také Ministerstvo vnitra k lepší kontrole pravidel, které obce přijímají. Vyjádřil se rovněž k [rovnému zacházení s cizinci z třetích zemí](#) dlouhodobě pobývajících na území České republiky, kteří také čelili nerovnému přístupu k bydlení. Zákaz diskriminace v oblasti bydlení ochránce aplikoval opakovaně na činnost [bytových družstev](#) a [realitních kanceláří](#). [Upozornil](#), že sankce ukládané Českou obchodní inspekcí jsou příliš nízké, aby osoby nabízející bydlení odradily od diskriminace.

Diskriminace ve vzdělávání

Ochránce se dlouhodobě snažil, aby školy, zřizovatelé a rodiče měli informace o tom, kdy je rozlišování mezi dětmi a žáky přípustné a kdy se může jednat o nezákonnou diskriminaci. Vydal (a s ohledem na novelizace školského zákona postupně revidoval) tři důležitá doporučení k [povinnému předškolnímu](#), [předškolnímu](#) a [základnímu](#) vzdělávání.

Velkým tématem byla pro ochránce po celou dobu deseti let problematika vzdělávání romských dětí a dětí se zdravotním postižením. V případě romských dětí ochránce uskutečnil dva klíčové výzkumy: [zastoupení romských dětí v bývalých zvláštních školách](#) (2012) a [prostorové segregace](#) (2018). Zatímco v prvním případě [monitoroval situaci](#) ohledně výkonu rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci D. H. a ostatní proti České republice (2007), v druhém výzkumu zjišťoval příčiny vzniku běžných škol s vysokým zastoupením dětí z romské menšiny. V obou výzkumech navrhl řadu doporučení jak státním orgánům, tak i samosprávám, které školy zřizují. Nedostatky ve financování vzdělávání dětí se zdravotním postižením byly častým zdrojem podnětů před rokem 2016, kdy v účinnost vstoupila tzv. inkluzivní novela školského zákona (zákon č. 82/2015 Sb.). Většina soudních případů zahájených před rokem 2016 byla navíc neúspěšná, proto lze s povděkem konstatovat, že nový systém podpůrných opatření (např. asistenta pedagoga) a financování pomohly odstranit ty největší těžkosti a rodiče dětí dnes nemusejí podávat žaloby k soudu.

Ochránce se v mnoha případech zabýval postupem České školní inspekce a vytýkal jí, že neaplikuje antidiskriminační zákon, případně postupuje [neefektivně](#). Řešil i nepřijetí přiměřených opatření vůči studujícím na vysokých školách. Kritizoval [vyloučení lidí se sluchovým postižením](#) z pedagogických oborů.

Diskriminace ve zdravotní péči

Nemožnost darovat krev a nedostupnost zubní péče byly nejčastějšími tématy v této specifické oblasti. Z darování krve transfuzní stanice v minulosti vylučovaly [lidi se zrakovým postižením](#) a [lidi s homosexuální orientací](#). Obě praxe ochránce označil za diskriminační. Odmítání poskytnout zubní péči se dotklo jak [Romů](#), tak [HIV pozitivních](#). Nedostupnost zubní péče (spočívající v dlouhých čekacích dobách) se projevila u pacientek a pacientů s mentálním postižením a poruchou autistického spektra. Ochránce v souvisejícím [výzkumu](#) (2018) zjistil řadu nedostatků a doporučil konkrétní opatření zejména Ministerstvu zdravotnictví, zdravotním pojišťovnám, České stomatologické komoře a poskytovatelům zdravotních služeb. Kromě toho se ochránce věnoval i možnosti otců doprovázet děti při pobytu v nemocnici, poskytování lázeňské péče v případě těhotenství či věkové hranici pro umělé oplodnění.

Ochránce dále zjistil, že oběti diskriminace vesměs nepodávají stížnosti poskytovateli či krajskému úřadu, jak předvídá zákon o zdravotních službách, což oslabuje možnost domoci se změny situace (ukončení diskriminace).

Legislativní doporučení

Od roku 2012 vydal ochránce jedenáct legislativních doporučení v oblasti rovného zacházení a ochrany před diskriminací. Všechna (vyjma jednoho) jsou uvedena v pravidelných výročních zprávách pro Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky.

Za největší úspěch lze považovat snížení soudního poplatku za podání antidiskriminační žaloby na částku 1 000 Kč. V současné době usilují o snížení soudního poplatku za podání odvolání v antidiskriminačních věcech na stejnou částku.

K velkému posunu došlo také v otázce inkluzivního vzdělání, kdy původní doporučení ochránce z roku 2012 spočívající v zakotvení práva na přednost individuální integrace dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami v hlavním vzdělávacím proudu bylo výrazně rozšířeno komplexní novelou školského zákona týkající se tzv. společného vzdělávání (zákon č. 82/2015 Sb.). Do tvorby novely se ochránce zapojil jako jedno z povinných připomínkových míst.

Pokud jde o další legislativní doporučení, mám informaci, že na nich příslušná ministerstva pracují (odstranění povinné sterilizace trans osob za účelem úřední změny pohlaví), případně jim vláda uložila úkol předložit konkrétní legislativní návrh (zákon o psech se speciálním výcvikem pro osoby se zdravotním postižením).

Jiná doporučení (např. odstranění subsidiarity náhrady nemajetkové újmy za diskriminaci, nová pravidla pro vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem, zavedení opatření za účelem zvýšení transparency v odměňování, zakotvení odvozené diskriminace) nebyla prozatím vyslyšena.

Novela antidiskriminačního zákona ([sněmovní tisk č. 424/0](#)), kterou předložila skupina dvanácti poslankyň a poslanců na jaře 2019, je v souladu s dřívějšími doporučeními ochránce. Novela si klade za cíl sjednotit podmínky pro sdílení důkazního břemene

a zakotvit tzv. veřejnou žalobu (actio popularis). Přijetí novely by výrazně pomohlo nejen konkrétním lidem v přístupu ke spravedlnosti (zejména obětem diskriminace z důvodu věku či zdravotního postižení), ale vedlo by i k odstranění diskriminační praxe, která zasahuje širší skupinu obyvatel, a posílilo prevenci před diskriminací.

Mezinárodní spolupráce

Ochránce se stal v roce 2010 členem organizace [Equinet](#), evropské sítě sdružující orgány pro rovné zacházení. Equinet poskytuje podporu, informace, vzdělávání a prostor pro výměnu zkušeností organizací, které na národní úrovni prosazují právo na rovné zacházení a chrání před diskriminací. Zaměstnankyně a zaměstnanci Kanceláře veřejného ochránce práv se postupně začlenili do všech pracovních skupin a většiny dočasných projektů této organizace. Sdíleli poznatky o aplikaci antidiskriminačního práva a sledovali aktuální trendy v judikatuře, výzkumech a strategiích. Ty pak aplikovali při realizaci zákonných úkolů ochránce. Ochránce navíc v uplynulých letech hostil v České republice tři pracovní setkání Equinetu (pracovní skupiny zaměřené na evropské antidiskriminační právo a právo rovného zacházení s migrujícími občany EU, výkonné rady organizace Equinet) a dvě důležité odborné akce téže organizace:

[Rovnost pohlaví ve vzdělávání](#), 19. – 20. 5. 2016, Praha

[Rovnost v odměňování](#), 31. 8. – 1. 9. 2017, Brno

Ochránce také poskytl důležitá vyjádření pro [Organizaci spojených národů](#) (OSN) včetně jejích výborů, [Evropskou komisi proti rasismu a intoleranci](#) (ECRI), [Evropský výbor pro sociální práva](#) a další mezinárodní orgány a instituce.

Projekty v oblasti prosazování práva na rovné zacházení

Kancelář veřejného ochránce práv realizovala dva projekty, které se zčásti nebo plně věnovaly antidiskriminačním otázkám:

[Společně k dobré správě](#) (2014–2015), zaměřený na zvyšování efektivity činnosti veřejné správy

[Služba šitá na míru](#) (2017–2018), zaměřený na prosazování rovných příležitostí mužů a žen ve státní službě

Dále se Kancelář veřejného ochránce práv zapojila jako partnerská organizace do konkrétních projektů neziskových organizací. Z těch nejdůležitějších:

[Zlepšování antidiskriminační a sociální legislativy ve prospěch znevýhodněných žen](#), ve spolupráci s neziskovou organizací Alternativa 50+

[Systémová změna v diskriminačním zobrazování žen a mužů v reklamě](#), ve spolupráci s neziskovou organizací Nesehnutí

[Pozor na rozdíly v odměňování žen a mužů!](#), ve spolupráci s neziskovou organizací Genderové informační centrum NORA

[22% k rovnosti](#), ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí

[Jsme fér](#), ve spolupráci s neziskovou organizací Prague Pride

V rámci uvedených projektů se ochránce dostal blíže ke zranitelným skupinám, rozšířil své poznatky, podpořil či přispěl k vytvoření osvětových a vzdělávacích materiálů a metodik, případně provedl rozsáhlý [výzkum](#).

Nejdůležitější odborné akce ochránce za uplynulých deset let

Přestože není osvětová a vzdělávací činnost výslovně zmíněna v zákoně, považoval ji ochránce za naprosto stěžejní pro naplnění svého poslání. Ročně uspořádá ochránce přibližně deset odborných akcí na úseku ochrany před diskriminací a na dalších mnoha participuje jako spolupořadatel. Zaměstnankyně a zaměstnanci Kanceláře mnoho odborných akcí lektorují či moderují. Níže jsou uvedeny ty nejdůležitější odborné semináře, kulaté stoly a konference.

[Rovný přístup ke vzdělání](#), panelová diskuse, 20. 9. 2012, Praha, ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a Úřadem vlády

[Rovnost a zákaz diskriminace v činnosti veřejného ochránce práv](#), panelová diskuse s workshopy, 20. 2. 2013, Brno

[Slaďování soukromého a pracovního života](#), mezinárodní konference, 23. – 24. 10. 2014, Brno

[Vliv judikatury Soudního dvora Evropské unie na antidiskriminační právo](#), odborný seminář, 2. 12. 2014, Brno

[Diskriminace v ČR: oběť diskriminace a její překážky v přístupu ke spravedlnosti](#), 1. 7. 2015, Brno

[Nerovné odměňování žen a mužů](#), mezinárodní konference, 22. 1. 2016, Brno, ve spolupráci s GIC Nora

[Strategická litigace a boj proti diskriminaci](#), mezinárodní právnický seminář, 13. 11. 2017, Brno, ve spolupráci s Open Society Fund Praha a Open Society Justice Initiative

[Věková diskriminace](#), praktický právnický seminář, 27. 11. 2018, Praha, ve spolupráci s předsedkyní Výboru pro sociální politiku Poslanecké sněmovny Parlamentu

[Nenávist na internetu](#), odborná konference, 16. 10. 2019, Brno, ve spolupráci s Ústavním soudem a Nejvyšším státním zastupitelstvím

Speciální aktivity ochránkyně k připomenutí 10 let účinnosti antidiskriminačního zákona

[10 let antidiskriminačního zákona pohledem ombudsmanky a neziskových organizací](#), kulatý stůl pro neziskový sektor, 2. 4. 2019, Brno

[10 let společně proti diskriminaci](#), kulatý stůl pro veřejnou správu, 23. 5. 2019, Brno

Kam kráčíš, equality body?, odborný seminář a setkání bývalých a současných zaměstnankyň a zaměstnanců, 13. 6. 2019, Brno

Equal.doc, vyhlášení výsledků soutěže krátkých dokumentárních filmů, 21. 6. 2019, Brno

Zastupování oběti diskriminace, seminář pro advokáty a advokátky, 23. 9. 2019, Praha

Antidiskriminační zákon 2009–2019: 10 let na cestě k férovosti, mezinárodní konference, 3. 10. 2019, Praha, ve spolupráci s Mgr. Miluší Horskou, místopředsedkyní Senátu Parlamentu

Na odlehčenou

I když je diskriminace společensky i právně závažné téma, je třeba přiznat, že se ochránce během uplynulých deseti let setkal s podněty, které vzbuzovaly úsměv. Na závěr si proto dovoluujeme pár z nich zmínit.

- Muž si stěžoval na slevy v obchodním řetězci, protože došlo ke zlevnění pouze červené dětské bundy a nikoliv modré dětské bundy. Považoval to za diskriminaci mužů.
- Žena namítala diskriminační jednání internetového portálu pro seznámení osob (lidově řečeno „seznamky“). Portál totiž požadoval vložení digitální fotografie a neumožňoval naskenování a následné vložení fyzické fotografie.
- Sedmnáctiletý stěžovatel upozornil na praxi obchodního řetězce, který mu odmítl prodat bonboniéru s likérem (obsah alkoholu v likéru činil 30 %), kterou chtěl koupit jako dárek pro svou matku. Namítal diskriminaci z důvodu věku.
- Stěžovatel upozornil ochránce na chybu ve slovenské učebnici. V učebnici byla uvedena váha planety Země přepočítaná na počet jablek. Podle stěžovatelova výpočtu však měl být počet jablek, který by odpovídal váze planety, jiný. Stěžovatel namítal diskriminaci slovenských studujících, kteří se musí učit z nepřesné učebnice.
- Muž upozornil na délku vojenského kroku pro ženy. Ženy jsou v průměru menší a mají tedy i kratší krok, proto je délka vojenského kroku (80 cm) pro ženy diskriminační.

Brno 31. ledna 2020

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv